ПІВНІЧНА АМЕРИКА 06.08.2024 | Майкл Дж. Сандел

Як Камала Гарріс може перемогти

Їй потрібна програма, що поєднала б Демократичну партію з виборцями з робочого класу, яких вона відштовхнула за останні десятиліття

Камалі Гарріс потрібно чимало зробити за короткий час: сформувати команду, обрати кандидата на посаду віцепрезидента, представитися державі. Але її головне завдання – зрозуміти, в чому суть цих виборів.

Протягом останніх тижнів Гарріс виступає на захист демократії, верховенства права та репродуктивної свободи від ще чотирьох років правління Дональда Трампа. Як рішуча захисниця права на переривання вагітності та колишня прокурорка, вона якнайкраще зможе зосередити увагу на цих питаннях. Гарріс із задоволенням нагадує виборцям, що Трамп – злочинець. «Я займалася злочинцями усіх видів, – заявила вона під час першого передвиборчого мітингу в спортзалі в Мілуокі у вівторок. – Тож повірте мені, коли я кажу, що знаю, хто такий Дональд Трамп».

Протистояти Трампу й захищати репродуктивні права – це ще не все

Але протистояти Трампу й захищати репродуктивні права – це ще не все. Щоб перемогти його, Гарріс потрібно звернути увагу на серйозні скарги, з яких він має зиск – багато американців, особливо тих, хто не має вищої освіти, відчувають, що їхніх голосів не чують, їхню роботу не поважають і що еліти ставляться до них зверхньо. Їй потрібна ідея, що поєднала б Демократичну партію з виборцями з робочого класу, яких вона відштовхнула за останні десятиліття. Можливо, для неї, як колишньої сенаторки з Каліфорнії, це буде не дуже просто, а Трамп не втрачав часу і вже почав всюди називати її «ліворадикальною божевільною». Але якщо вона хоче сформувати прогресивну політику, яка може вирвати майбутнє у руху MAGA, треба намагатися. Від цього може залежати

перемога чи поразка в листопаді.

Щоб почати боротися з гнівом і поляризацією, що охопили США, демократам треба згадати, чому виник цей нестабільний історичний момент: абсолютна більшість американців – близько 85 відсотків – вважають, що владу не хвилює їхня думка, і що в них немає можливості дійсно впливати на сили, що керують їхніми життями.

Почуття безправ'я – основа проблем, на яких будуються ключові меседжі республіканців у цій кампанії: інфляції й імміграції.

Якщо Гарріс продовжуватиме повторювати економічні факти, не враховуючи настроїв більшості виборців, вона не зможе впоратися з невдоволенням народу, через яке в опитуваннях вона все ж дещо відстає від Трампа. Низький рівень безробіття, стабільне зростання кількості робочих місць, підвищення заробітної плати – за звичайними показниками економіка за правління Байдена була успішною. І все ж інфляція настільки велика, що більшість людей не схвалюють президентське управління економікою. Чому? Тому що інфляція стосується не лише цін на яйця. Багато виборців сприймають це як втрату суб'єктності, щоденний доказ свого безсилля: хай скільки я працюю чи заробляю, я не можу вирватись уперед чи хоча би йти в ногу з цінами.

І чому ж виборців так хвилює незаконний перетин кордону, навіть якщо вони живуть далеко від південного кордону? Не через те, що вони вірять у демагогію Трампа про злочинців, ґвалтівників і психічно хворих, які масово потрапляють у США, а тому, що вони сприймають країну, нездатну контролювати свої кордони, як країну, нездатну контролювати свою долю, яка ще й ставиться до чужинців краще, ніж до частини власних громадян.

Може здаватися, що переосмислення економіки й відновлення нашого відчуття спільного громадянства – дві окремі теми. Перша стосується інфляції, податкових ставок і торгової політики, а друга – ідентичності, спільноти та взаємної поваги. Але вони належать до того самого політичного проєкту. Економічні механізми вирішують розподіл не лише доходів і багатства, а й соціального визнання та поваги.

Щоб повернути втрачену довіру виборців, демократи змушені будуть визнати, що неоліберальний проєкт глобалізації, яким вони та мейнстримні республіканці займалися протягом останніх десятиріч, був дуже вигідним для верхівки, але призвів до безробіття та застою заробітних плат для більшості робітників. Ті, хто опинився у

виграші, використовували несподіваний прибуток, щоб купувати вплив. Уряд припинив спроби стримувати концентровану економічну владу. Обидві партії об'єднали зусилля, щоб дерегулювати Волл-стріт. А коли внаслідок економічної кризи 2008 року система опинилася на межі, вони витратили мільярди доларів, щоб допомогти банкам, а звичайні домовласники змушені були справлятися з цим самостійно.

До 2016 року чотири десятиліття неоліберального правління створили нерівність у доходах і багатстві, небачену з 1920-х років. Профспілки опинилися в занепаді. Робітники отримували дедалі меншу частку прибутку, який вони і створили. Фінанси займали дедалі більшу частину економіки, але значна частина переходила до спекулятивних активів (таких, як ризиковані похідні фінансові інструменти), а не виробничих (фабрик, будинків, доріг, шкіл) у реальній економіці.

Замість того, щоб боротися з наслідками завданої ними ж шкоди, обидві політичні партії закликали робітників вдосконалюватися, здобуваючи вищу освіту. Політики сказали: «Ваш заробіток залежить від того, що ви знаєте, якщо старатися, все вийде». Еліти, які давали цю пораду, не помічали, що вона сама собою була образлива: мовляв, якщо в новій економіці вам складно, ви самі винні. Це неприємне поєднання економічних образ зі зверхністю відповідно до рівня освіти і привело свого часу Трампа на посаду президента.

Економічна політика Трампа мало чим допомогла робітникам, які його підтримували. Він намагався (безуспішно) скасувати медичні страховки, якими чимало з них користуються. Також він запровадив податкові пільги переважно для корпорацій і багатого прошарку. Але вороже ставлення до еліт і їхнього проєкту глобалізації й далі відгукувалось виборцям. У 2020 році Джо Байден його переміг, але виборці без вищої освіти продовжували голосувати за Трампа.

Джо Байден, мейнстримний демократ зі стажем, аж ніяк не радикал. Як зауважив Дж. Д. Венс у своїй промові на Національному з'їзді Республіканської партії, Байден голосував за НАФТА, вступ Китаю до Світової організації торгівлі та війну в Іраку. (Венс забув додати, що за це голосували й більшість республіканців. За НАФТА й нормалізацію торгових відносин з Китаєм голосувало більше республіканців, ніж демократів, а ситуацію з війною в Іраку організували президент Джордж Буш, Дік Чейні та Дональд Рамсфельд.)

Але попри центристську кар'єру Байден на посаді президента відвернувся від політик, що викликали негативну реакцію популістів, і дав більше можливостей Трампу.

Байден насправді так і не продемонстрував загального бачення врядування, так і не пояснив, як реалізовані ним політичні кроки посприяють новому демократичному проєкту

Амбітні бюджетні інвестиції Байдена в інфраструктуру, виробництво, робочі місця та відновлювану енергетику нагадували потужну роль уряду часів Нового курсу – як і підтримка колективних переговорів і відновлення антимонопольного законодавства. Через це його можна справедливо вважати одним із найвпливовіших президентів сучасності.

Однак він залишався непопулярним. Байден і його команда вважали, що проблема тут у часових рамках: має минути час, перш ніж інвестиції призведуть до створення робочих місць та одержання реальної вигоди.

Але справжня проблема була серйознішою. Байден насправді так і не продемонстрував загального бачення врядування, так і не пояснив, як реалізовані ним політичні кроки посприяють новому демократичному проєкту. Франклін Рузвельт розумів, чому так важливо висвітлювати загальну картину. Він переконав громадськість, що установи, які він створив, і політика, яку він запровадив, забезпечать американцям можливість тримати під контролем владу корпорацій, яка потенційно могла позбавити їх можливості впливати на державне правління.

Байден такого не запропонував.

Коли він покінчив з епохою неоліберальної глобалізації, підтримавши роль уряду в регулюванні ринків задля загального блага, він це зробив без зайвого пафосу і пояснень. Він не визнав, що його власна партія була причетною до політичних рішень, які поглибили розрив між багатими й бідними. Можливо, він радше керувався політичним інстинктом, ніж тематичним баченням, а може, не хотів підкреслювати розрив з дружньою до ринку філософією Барака Обами. Його План порятунку Америки, Закон про інвестиції в інфраструктуру та про робочі місця, Закон про чіпи та науку, а також Закон про зниження інфляції – все це були важливі рішення, які не об'єднувалися конкретною політичною темою. Його президентство було тріумфальним з погляду законодавства та провальним у контексті наративів.

Це зробило його слабким конкурентом Трампа, в якого політичних успіхів мало, але при цьому його рух MAGA відповідав гнівним настроям цієї доби.

Що це все означає для кампанії Гарріс?

Щоб перемогти Трампа, потрібно серйозно сприймати розрив між тими, кому пощастило і кому – ні, через який країна настільки поляризована. Потрібно визнати обурення робітників, які відчувають, що їхню працю не поважають, що еліти дивляться на них зверхньо, що вони мало впливають на те, як влада керує їхнім життям.

Гарріс потрібно підкреслювати тему, яка була постійно присутня, але недостатньо обговорювана під час президентства Байдена: гідність праці

Для цього Гарріс потрібно підкреслювати тему, яка була постійно присутня, але недостатньо обговорювана під час президентства Байдена: гідність праці. Державні інвестиції та трудові реформи нинішнього президента були покликані відновити громади, знищені глобалізацією, і створити економіку, в якій кожен зможе процвітати. У своїй кампанії Гарріс варто не лише захищати ці досягнення, а й почати дещо амбітніше: проєкт демократичного відновлення, який виходить за рамки простого порятунку демократії від Трампа. У мінімальному розумінні демократія означає, що коли ти програєш, ти покидаєш посаду – а поведінка Трампа ставить під питання навіть цей основоположний аспект.

Але демократія в повному розумінні полягає в тому, щоб громадяни разом обговорювали питання справедливості та спільного блага. Гідність праці важлива для здорової демократії, оскільки вона дає змогу кожному робити власний внесок у спільне благо й отримувати за це визнання.

Якщо Гарріс зробить конкретні пропозиції, щоб визнати, що праця – гідне заняття і вона має справедливо оплачуватися, Трамп і Венс можуть бути змушені обирати, яку партію вони представляють – робітничу, якою сподіваються стати, чи корпоративну Республіканську партію, якою вона наразі й залишається.

Вона мала б ставити запитання, які пожвавили б прогресивну політику XXI сторіччя: якщо ми дійсно віримо в гідність праці, чому

податок на дохід від праці вищий, ніж на дохід від дивідендів і приросту капіталу? Чи не мала б мінімальна оплата праці на федеральному рівні бути вищою на 7,25 долара за годину? Трамп запропонував звільнити чайові від оподаткування. Що ж, ось сміливіша пропозиція: чому б не зменшити чи взагалі скасувати податки на заробітну плату, які сплачують працівники, і компенсувати це коштом податку на фінансові операції?

Що стосується інших заходів – як щодо державних інвестицій у загальнодоступний догляд за дітьми не лише для підтримки тих, хто працює поза домом, а й для покращення оплати й умов праці піклувальників? Демократи могли б сприяти галузевим угодам, щоб працівники закладів фастфуду могли вести переговори про зарплату та умови праці по всій галузі, а не в кожній компанії окремо. Демократи могли б вимагати надавати робітникам місця в корпоративних радах директорів і застосовувати права постійних працівників до тих, хто працює в рамках проєктної зайнятості. А як щодо автоматизації? Чи слід залишати рішення щодо напрямків розвитку штучного інтелекту та нових технологій венчурним капіталістам Кремнієвої долини, чи громадяни за підтримки державних інвестицій мали б самі вирішувати, як розвиваються технології, щоб вони сприяли інноваціям, які покращують можливості працівників, а не замінюють їх? Що стосується зміни клімату, то замість того, щоб нав'язувати технократичні рішення згори вниз, може, прислухатися до тих, хто боїться, що їхні засоби до існування зникнуть – створити місцеві форуми для працівників сфер викопного палива та сільського господарства, щоб дати їм можливість співпрацювати з лідерами громад, науковцями й держслужбовцями й таким чином спільно обговорювати перехід до зеленої економіки?

Саме такою могла б бути надійніша моральна й політична аргументація про те, яким може бути наше майбутнє – в якій зважали б на невдоволення, з якого активно користується Трамп. Камала Гарріс та її команда можуть уникати такого амбітного підходу, сподіваючись виграти кампанію на основі страху перед Трампом і боротьби з забороною на аборт. Вони можуть стверджувати, що виборчий сезон занадто короткий, а ставки занадто високі, і підвищення градуса публічної дискусії – справа занадто довга.

Але це було б політичною помилкою та втраченою можливістю на історичному рівні. Висміювання Трампа заохочує наявних виборців, але поглиблює розкол. Запропонувавши американцям натхненніший демократичний проєкт, можна було б змінити думку деяких з них, переконати частину виборців і дати певну надію на менш агресивне

суспільне життя.

Оригінал статті вийшов в New York Times

Переклад з англійської Наталії Сліпенко

Майкл Дж. Сандел

Майкл Дж. Сандел (Michael J. Sandel) – професор Гарварду та автор книг. Найсвіжіша його робота – «Невдоволення демократією: нове видання для наших небезпечних часів».